

Goedkeuring van het te Rome op 4 November 1950 ondertekende Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, alsmede van het te Parijs op 20 Maart 1952 ondertekende Protocol bij dat Verdrag

MEMORIE VAN TOELICHTING

No. 3

Inleiding

De ondertekening te Rome op 4 November 1950 van de Conventie inzake de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden, alsmede de ondertekening op 20 Maart 1952 te Parijs van het Additioneel Protocol, behorende bij deze Conventie, betekent een mijlpaal in de geschiedenis van de Raad van Europa.

Immers, in de preambule van het Statuut van de Raad van Europa en meer in het bijzonder in artikel 3 van dit Statuut wordt reeds tot uitdrukking gebracht het grote gewicht, dat de Leden van de Raad van Europa aan de rechten van de mens hechten. De onderhavige Conventie moet dan ook gezien worden als de bekroning van het streven van de Raad van Europa op te komen voor de bescherming van deze rechten. Bovendien is deze Conventie voor de Raad van Europa daarom van zo groot belang, omdat het de eerste Conventie is, welke binnen het kader van deze organisatie, waarvan 15 Europese landen lid zijn, tot stand kwam. De Leden van de Raad van Europa hebben door de ondertekening van de Conventie en het daarbij behorende Additioneel Protocol tot uitdrukking willen brengen, dat de handhaving van de rechten op vrijheden van de mens een essentiële voorwaarde is voor de vrede in de wereld.

De rechten, welke door deze Conventie worden beschermd, zijn voor een groot gedeelte overgenomen uit de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, welke 18 December 1948 tijdens de derde Algemene Vergadering van de V.N. werd aanvaard. Is deze Verklaring slechts het begin van hetgeen op dit gebied binnen het kader van de V.N. tot stand zal moeten komen, de huidige Conventie is daarentegen een volledig uitgewerkte en de deelnemende Regeringen bindende multilaterale overeenkomst. De ondertekening van deze Conventie was tevens het sluitstuk op een door de Raadgevende Vergadering reeds in 1949 ondernomen initiatief om te geraken tot een Conventie inzake de Bescherming van de Rechten van de Mens.

Immers, aan het begin van haar eerste zitting in Augustus 1949 stelde de Assemblée zich voor op haar agenda te plaatsen een onderzoek naar de „mesures à prendre en vue de l'Accomplissement du but déclaré du Conseil de l'Europe, conformément à l'Article 1er du Statut, pour le maintien et le progrès ultérieur des Droits de l'homme et des Libertés fondamentales.”

Overeenkomstig het inmiddels geëxpireerde artikel 23 van het Statuut van de Raad van Europa, waarbij de toestemming van het Comité van Ministers vereist was voor elk agendapunt van de Assemblée, keurde het Comité van Ministers op 23 Augustus 1949 goed, dat het onderhavige onderwerp op de agenda zou paraisseren, daarbij de Raadgevende Vergadering verzoekende, speciale aandacht te wijden aan de definitie van de Rechten van de Mens.

Volledigheidshalve moge hier worden gememoreerd het voorbereidende werk, dat ter zake reeds was gericht door de juridische commissie van de Europese Beweging. Deze commissie was op haar beurt weer geïnspireerd door een voorstel dienaangaande van het Haagse Congres in Mei 1948. Genoemde juridische commissie had in Juli 1949 een aantal recomman-

daties geformuleerd, waarvan één de rechten van de mens betrof. Op basis van dit voorbereidend werk nu vond op 19 Augustus 1949 het debat in de Assemblée plaats, met tot gevolg, dat een voorstel werd gedaan „tot de oprichting binnen het kader van de Raad van Europa van een orgaan, belast met de bescherming van de rechten van de mens”. De kwestie werd vervolgens verwezen naar de juridische en administratieve commissie, waarvan Sir David Maxwell Fyfe voorzitter was en de Fransman Paul-Henri Teitgen als rapporteur fungeerde. Het door deze commissie opgestelde rapport werd aan de Assemblée aangeboden en door deze op 8 September 1949 aanvaard. Als basis voor de studie der commissie had gefungeerd de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van 1948 van de Verenigde Naties.

De commissie somde tien rechten op, die haars inziens onderwerp van garantie moesten uitmaken, en bekeek daarna de wijze, waarop deze bescherming te verwezenlijken was. Te dien einde beval de commissie aan ieder Staten-lid zelf te doen bepalen hoe de rechten van de mens in zijn territorium te beschermen waren.

Voor de naleving werd voorgesteld de instelling van een Europese Commissie, alsmede een Europees Hof voor de Rechten van de Mens. De Staten-leden, alsmede de individuele personen, deze laatsten slechts na uitputting der lokale middelen, zouden zich kunnen wenden tot de Commissie, die een conciliërende taak zou hebben. Zou de Commissie falen, dan zou zij zich kunnen wenden tot het Hof, evenals de Regering van een Staten-lid zich tot het Hof zou kunnen wenden. Het Hof zou beslissingen kunnen nemen en deze voorleggen aan het Comité van Ministers, die verdere actie zouden moeten nemen. De tekst van dit ontwerp werd door de Assemblée aan het Comité van Ministers voorgelegd met het verzoek een Conventie ter zake te doen opstellen.

Het Comité van Ministers besprak de recommandatie van de Assemblée tijdens haar tweede bijeenkomst in November 1949 te Parijs en besloot een Commissie van Regeringsexperts aan te wijzen, die een ontwerp-conventie zou moeten maken „en tenant compte des progrès accomplis dans ce domaine par les organes compétentes des Nations-Unies.”

De door het Comité van Ministers bijeengeroepen Commissie, waarin Nederland vertegenwoordigd was door Prof. Beaufort, lid van de Eerste Kamer, kwam in Februari en Maart 1950 te Straatsburg bijeen. Al spoedig bleek in de Commissie verschil van mening te bestaan over een tweetal belangrijke punten, te weten:

1. De vraag of de te beschermen rechten uitsluitend moesten worden opgesomd dan wel in de finesses moesten worden gedefinieerd. Voor beide standpunten waren argumenten aan te voeren. Immers, door alleen rechten op te sommen, werd de mogelijkheid voorkomen, dat men de bepalingen van de Conventie zou kunnen ontduiken, omdat de desbetreffende overtreding niet onder één der definities te brengen zou zijn, terwijl een precieze definiëring het voordeel had, dat iedere Staat wist waartoe hij zich zou binden.

2. De vraag of een Europees Hof al dan niet moest worden ingesteld. Verschillende leden vonden de instelling van een dergelijk Hof niet noodzakelijk.

De commissie was van mening, dat bovengenoemde punten meer een politiek dan een juridisch aspect hadden, en liet de vragen dan ook onbeantwoord. Aangezien men niet tot een beslissing ter zake kon komen, werd overeengekomen het Comité van Ministers een rapport voor te leggen met een aantal alternatieve teksten. Dit rapport werd tijdens de derde bijeenkomst van het Comité van Ministers besproken, waarna werd besloten een vergadering van hoge Regeringsfunctionarissen bijeen te roepen, die de nodige politieke beslissingen zouden kunnen nemen. Deze commissie, waarin van Nederlandse zijde Dr. Patijn zitting had, kwam in Juni 1950 bijeen en stelde een ontwerp-conventie op, waarbij het grootste deel van het ontwerp der Regeringsexperts werd overgenomen. De nieuwe tekst hield een compromis in in zake de opsomming van de rechten van de mens en stelde de jurisdictie van het Hof facultatief. Onbeslist bleef een aantal zuiver politieke kwesties, zoals het individuele klachtrecht, waarover het Comité van Ministers zelf moest beslissen.

Onder individueel klachtrecht werd verstaan de mogelijkheid voor natuurlijke personen dan wel een groep van personen zich onder inachtneming van een aantal formaliteiten rechtstreeks met een klacht te wenden tot de Commissie voor de Rechten van de Mens.

Tijdens de vijfde zitting van het Comité van Ministers in Augustus 1950 werden zowel het rapport der Regeringsexperts als dat van de hoge Regeringsfunctionarissen nader besproken. Op 7 Augustus aanvaardde het Comité van Ministers een herziene tekst van de ontwerp-conventie, waarvan de inhoud enigszins afweek van de voorstellen van de Assemblée. Vervolgens werd het ontwerp aan de Assemblée aangeboden tijdens haar tweede zitting en opnieuw bekeken door de juridische en administratieve commissie, die hierop een aantal amendementen voorstelde. Het rapport van deze commissie werd op 25 Augustus 1950 door de Assemblée aanvaard en door het Comité van Ministers tijdens haar zesde bijeenkomst in November 1950 te Rome nader bekeken. Aangezien het Comité van Ministers echter niet direct tot overeenstemming kon komen over de amendementen, door de Raadgevende Vergadering voorgesteld, en men het anderzijds niet opportuun achtte de ondertekening van de Conventie verder uit te stellen, besloot het de Conventie te ondertekenen en de amendementen van de Assemblée na goedkeuring in een Additioneel Protocol te doen opnemen. Op 4 November 1950 had derhalve de plechtige ondertekening van de Conventie inzake de Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden plaats.

In overleg met de Staten-Generaal werd door de Regering gewacht deze Conventie, opgenomen in *Tractatenblad* 1951, no. 154, ter goedkeuring aan te bieden totdat het Additioneel Protocol zou zijn opgesteld (vide brief van de Minister van Buitenlandse Zaken dd. 18 November 1950, no. 115753). De amendementen van de Assemblée bestonden hierin, dat harerzijds de toevoeging van nog drie rechten werd voorgesteld, t.w. het recht op eigendom, de rechten in zake opvoeding en onderwijs en het recht op de z.g. politieke vrijheden. De bestudering van deze amendementen heeft veel tijd in beslag genomen.

Voor de eerste maal werden deze amendementen besproken door de commissie van ambtenaren, belast met de bestudering der statutenwijziging, waaraan ook door juristen der Staten-leden werd deelgenomen. Op deze vergadering, welke op 20 Februari 1951 te Parijs plaats vond, bleek verschil van mening te bestaan over de tekst in zake het recht op eigendom. De Britse delegatie was gekant tegen opneming in de Conventie van het beginsel van schadeloosstelling in geval van verkrijging van particulier eigendom in het algemeen belang. Het merendeel der vergadering was echter van oordeel, dat het beginsel van schadeloosstelling in de Conventie op zodanige wijze zou moeten worden geformuleerd, dat duidelijk zou blijken, dat het dwingend aan de nationale wetgevers wordt opgelegd.

Ten aanzien van de tekst in zake de rechten betreffende opvoeding en onderwijs bleek verschil van opvatting te bestaan over twee punten. Het eerste betrof het recht op onderwijs. Sommige delegaties vreesden, dat een positieve formulering zodanig zou kunnen worden geïnterpreteerd als zou zij de

Regeringen verplichten om doeltreffende maatregelen te nemen, opdat ieder het onderwijs kan ontvangen, dat hij wenst. Andere delegaties waren het hier niet mee eens. In de tweede plaats bestond verschil van mening over de vraag, of de Conventie aan de ouders uitdrukkelijk zou moeten verzekeren de vrijheid zelf de godsdienstige opvoeding van hun kinderen te kiezen, dan wel opvoeding in het algemeen. De meeste leden van de commissie waren bereid het eerste alternatief te aanvaarden. Over de tekst in zake het recht op politieke vrijheid werd overeenstemming bereikt.

Tijdens de zevende zitting van het Comité van Ministers, op 16 en 17 Maart te Parijs gehouden, werd besloten, dat het Comité van juridische experts in een nieuwe vergadering, op 18 April te Straatsburg te houden, nogmaals zou trachten teksten voor de drie in het Additioneel Protocol op te nemen rechen uit te werken, waarmede een zo groot mogelijk aantal Staten-leden zich zouden kunnen verenigen. Tijdens de vergadering van 18 April, welke tot 21 April duurde, werd een grote mate van overeenstemming bereikt over de formulering van de drie additionele rechten. Tevens werd een ontwerp-Additioneel Protocol opgesteld.

Op de achtste vergadering van het Comité van Ministers in Mei 1951 werd besloten de juridische experts en de adviseurs van de Ministers op te dragen een laatste poging te ondernemen om te geraken tot een voor allen aanvaardbare compromis-tekst. Inderdaad slaagden de juridische experts er begin Juni daaraanvolgend in een „texte unique” op te stellen. Deze tekst werd daarna voorgelegd aan de Regeringen der Staten-leden.

Op de negende vergadering van het Comité van Ministers in Augustus 1951 werd tenslotte het ontwerp-Additioneel Protocol unaniem aanvaard en vervolgens ter fine van advies voorgelegd aan de juridische commissie van de Raadgevende Vergadering, overeenkomstig de wens van de Assemblée.

De door de Assemblée ter zake gemaakte opmerkingen vormden onderwerp van bespreking in de vergadering van de adviseurs van het Comité van Ministers, van 21—23 November 1951 te Straatsburg gehouden, waarbij algehele overeenstemming werd bereikt over de uiteindelijke tekst van dit Additioneel Protocol, ook al was het niet mogelijk geweest op alle punten aan de verlangens van de Assemblée tegemoet te komen. De aldus ontstane tekst werd hierna wederom aan de Assemblée toegezonden. Bij de bespreking van deze nieuwe ontwerp-tekst bleek al spoedig, dat de Raadgevende Vergadering zich niet kon verenigen met de bewoordingen van artikel 2 met betrekking tot het recht van de ouders aangaande de opvoeding van hun kinderen.

De overgrote meerderheid van de Assemblée huldigde het inzicht, dat de medezeggenschap van de ouders zich niet diende te beperken tot de opvoeding, maar zich eveneens uit moest strekken tot het onderwijs hunner kinderen. Met 75 stemmen vóór en 23 onthoudingen aanvaardde de Assemblée daarop aanbeveling no. 15, waarvan de tekst in de bijlage is opgenomen. Deze tekst werd door het Comité van Ministers ter tiende zitting aanvaard, zodat op 20 Maart 1952 op de Quai d'Orsay in de Salon de l'Horloge de ondertekening van het Additioneel Protocol plaats vond. Conform de opvatting van de Nederlandse Regering, dat de Staat niet alleen het recht der ouders op de opvoeding hunner kinderen dient te respecteren, doch dat de Staat zo nodig hiertoe financiële maatregelen zou moeten nemen, die de uitoefening van dit recht zouden mogelijk maken, legde de ambtsvoorganger van de eerste ondergetekende ten tijde van de ondertekening de volgende verklaring af, welke is opgenomen in de officiële minuten van deze zitting.

„In the opinion of the Netherlands Government the State should not only respect the rights of parents in the matter of education but if need be ensure the possibility of exercising those rights by appropriate measures.”

De Ierse Minister van Buitenlandse Zaken, Aiken, legde met betrekking tot hetzelfde artikel de navolgende verklaring af:

„At the time of signing the Protocol the Irish delegate put on record that in view of the Irish Government Ar-

tiel 2 of the Protocol is not sufficiently explicit in ensuring to parents the right to provide education for their children, in their homes or in schools of the parents own choice, whether or not such schools are private schools or are schools recognised or established by the State."

Volledigheidshalve moge er op worden gewezen, dat het hier unilaterale verklaringen betreft, die geen der partijen binden.

Alvorens over te gaan tot een titelsgewijze bespreking van de Conventie en het Additioneel Protocol, mogen allereerst uit de inhoud hiervan enkele punten van principieel belang nader onder de aandacht worden gebracht.

Het eerste belangrijke punt, waarover de Regeringen der Staten-leden zich nader moeten uitspreken, betreft de aanvaarding van het z.g. individuele klachtrecht, als vermeld in artikel 25 van de Conventie. De Regering meent deze verklaring niet te moeten afleggen.

Op de in de Conventie gegarandeerde rechten zal men zich in Nederland voor de nationale rechter kunnen beroepen. Dit geeft in ons land een voldoende waarborg. Er is geen genoegzame grond om daarnaast de mogelijkheid te openen individuele klachten voor een internationaal forum te brengen.

Terwijl niet te verwachten is, dat die mogelijkheid een wezenlijke bijdrage zou leveren tot het verwerkelijken van het doel van het Verdrag, zou zij wel kunnen leiden tot een, ook in verband met taalverschillen en de vestiging van de betrokken instantie in het buitenland, omslachtige en kostbare behandeling van dergelijke klachten.

Men moet daarbij rekening houden met de mogelijkheid, dat personen of groepen zich stelselmatig er op zouden toeleggen klachten uit te lokken. Op dat punt is dan ook voorzichtigheid geboden.

Een volgend belangrijk punt betreft de bepaling van art. 46, waar de erkenning van het Hof voor de Rechten van de Mens facultatief wordt gesteld. In dit artikel wordt bepaald, dat het Hof pas in werking zal treden nadat acht Staten-leden de jurisdictie van het Hof hebben erkend, desgewenst onder de voorwaarde van wederkerigheid, terwijl tevens aangegeven kan worden voor welke duur deze erkenning zal gelden. Art. 56 bepaalt dienovereenkomstig, dat de eerste verkiezing der leden van het Hof plaats zal vinden, nadat acht verklaringen, als voorzien in art. 46, zijn afgelegd. Vóórdien kan geen zaak voor het Hof worden gebracht.

Gezien de waarde, welke aan een zodanig Hof als onafhankelijk rechterlijk college moet worden toegekend, is de Regering van mening, dat tot erkenning van de jurisdictie van dit Hof dient te worden overgegaan. Aan deze erkenning dient echter de voorwaarde van wederkerigheid te worden verbonden, welke voorwaarde Nederland ook stelde ten aanzien van de verplichte rechtspraak van het Internationale Hof van Justitie. Tevens ware de termijn van aanvaarding aanvankelijk op vijf jaar te stellen.

Tenslotte mogen op deze plaats nog worden besproken de bepalingen van art. 63 van de Conventie, alsmede art. 4 van het Additioneel Protocol.

De bepalingen van deze artikelen komen hierop neer, dat iedere Staat door middel van een kennisgeving kan verklaren, dat de onderhavige Conventie ook van toepassing is voor alle of één der gebieden, voor welke buitenlandse betrekkingen hij verantwoordelijk is. De Regering is van mening, dat in dezen een onderscheid moet worden gemaakt tussen Suriname en de Nederlandse Antillen enerzijds en Nieuw-Guinea anderzijds. Ten aanzien van Suriname en de Antillen is de Regering gaarne bereid na overleg ter zake met de betrokken Landsregeringen over te gaan tot het afleggen van de verklaring als hierbedoeld. Voor niet zelfbesturende gebieden als Nieuw-Guinea worden reeds thans in de jaarlijkse rapporten ex art. 73, onder e, van het Handvest van de V.N. gegevens verstrekt over de vraag in hoeverre de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens in die gebieden toepassing heeft gevonden. Zulks geschiedt dan ook door Nederland t.a.v. Nieuw-Guinea.

Met het oog hierop acht de Regering het dan ook praematuur voor Nieuw-Guinea een soortgelijke verklaring, als bedoeld in art. 63, af te leggen.

Het ligt in de bedoeling zo spoedig mogelijk het overleg met de Landsregeringen van Suriname en de Nederlandse Antillen over eventuele toepasselijke verklaring van de Conventie en het Additioneel Protocol op deze Rijksdelen te doen aanvangen. Intussen is er geen bezwaar tegen, dat in overeenstemming met de bepaling van art. 63 van de Conventie en art. 4 van het Additioneel Protocol allereerst de Conventie met bijbehorend Protocol voor het Rijk in Europa wordt geratificeerd, met dien verstande, dat, zodra het overleg ter zake met de Landsregeringen in gunstige zin is afgelopen, overgegaan zal worden tot het afleggen van meergenoemde verklaring.

De bepaling van art. 5 van het onderhavige wetsontwerp is hierin opgenomen, omdat de Landsregeringen van Suriname en de Antillen de mogelijkheid moeten hebben eventueel reserves t.a.v. de inhoud van de Conventie te kunnen maken. Art. 63 van de Conventie immers is, anders dan art. 4 van het Additioneel Protocol, zodanig geredigeerd, dat twijfel zou kunnen rijzen t.a.v. de mogelijkheid om met betrekking tot de inhoud van de Conventie voorbehouden te maken voor de overzeese Rijksdelen.

Thans moge hieronder worden overgegaan tot de titelsgewijze bespreking van de Conventie en het daarbij behorend Additioneel Protocol.

Conventie betreffende Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden

PREAMBULE

In de preambule wordt de grondslag genomen, waarop de onderhavige Conventie berust, t.w. de beveiliging van de democratische rechten en vrijheden, ten einde op deze manier te kunnen medewerken aan het handhaven van de vrede in de wereld, resulterende in een gemeenschappelijke achting voor de rechten van de mens.

TITEL I

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de rechten, welke door de Conventie worden beschermd. Deze rechten en vrijheden zijn de volgende:

1. *Recht op het leven (art. 2)*

Het desbetreffende artikel uit de Verklaring van de Verenigde Naties luidt algemener, nl. „Een ieder heeft recht op leven, vrijheid en onschendbaarheid van zijn persoon.”

Art. 2 houdt niet in een algemeen principiële verklaring, maar voorziet er uitdrukkelijk in, dat het recht van een iegelijk om te mogen leven door de wet wordt beschermd: „Het recht van een ieder op het leven wordt beschermd door de wet.”, terwijl voorts is omschreven in welke gevallen uitzonderingen zijn toegelaten.

2. *Bescherming tegen onmenselijke behandeling (art. 3)*

De inhoud van dit artikel is praktisch gelijk aan het dienovereenkomstige artikel uit de Universele Verklaring van de V.N.

3. *Bescherming tegen slavernij (art. 4)*

Dit artikel vertoont veel gelijkenis met art. 4 van de Universele Verklaring. In het onderhavige artikel zijn echter ook opgenomen nieuwe vormen van slavernij, zoals dwangarbeid. Vandaar dat in het tweede lid wordt vermeld: „Niemand mag gedwongen worden dwangarbeid of verplichte arbeid te verrichten.”

In lid 3 worden vervolgens de gevallen opgesomd, waarin gedwongen arbeid wel is toegestaan, zoals in militaire dienst of bij voorwaardelijke invrijheidstelling dan wel in noodtoestand.

4. *Recht op vrijheid en bescherming (art. 5)*

Dit artikel vormt een belangrijk onderdeel van deze Conventie, immers, het recht op vrijheid vormt de basis van dit artikel. Tevens is hierin verwerkt art. 9 van de Universele Verklaring, waar staat: „Niemand zal onderworpen worden aan willekeurige arrestatie, detentie of verbanning.”

Tevens worden in dit artikel de gevallen opgesomd, waarin vrijheidsberoving is toegestaan.

Opgemerkt zij, dat de maatregelen uit hoofde van art. 2 van de wet van 17 Juni 1918, *Stb.* 410, het recht van vreemdelingen om het land te verlaten niet beletten, zodat die maatregelen, welke overigens onder contrôle van de rechter staan, niet vallen onder de werkingssfeer van art. 5 van het Verdrag. Voorts vallen maatregelen van toezicht ten aanzien van vreemdelingen, zoals die thans in Nederland bestaan, en ook een eventuele aanwijzing van een hoofdverblijf aan vreemdelingen uit hun aard niet onder vrijheidsberoving. Ook zodanige maatregelen komen dus niet in strijd met het Verdrag.

5. *Recht op rechtvaardig vonnis (art. 6)*

Dit artikel bevat de nodige waarborgen voor de rechtvaardige rechtspleging in strafzaken. Het onderhavige artikel is een meer in details tredende uitwerking van hetgeen in de artt. 10 en 11 van de Universele Verklaring wordt vermeld.

6. *Bescherming tegen de terugwerkende kracht van een strafwet (art. 7)*

Dit artikel is een uitwerking van het bekende adagium „Nulla poena sine praevia lege poenali”. Lid 2 heeft ten doel nader aan te duiden, dat de beginselen, gevolgd tijdens het proces te Neurenberg niet in tegenstelling zijn met het eerste gedeelte van dit artikel.

7. *Recht op bescherming van het privé-leven (art. 8)*

Dit artikel, dat geïnspireerd is door art. 12 van de Universele Verklaring, geeft een ieder het „recht op eerbiediging van zijn privé-leven, zijn gezinsleven, zijn huis en zijn briefwisseling”.

8. *Vrijheid van gedachten, geweten en godsdienst (art. 9)*

Dit artikel is een bijna getrouwe weergave van art. 18 van de Universele Verklaring, met dien verstande, dat hieraan een lid is toegevoegd, waarin een opsomming wordt gegeven van de gevallen, waarbij deze rechten kunnen worden beknot.

9. *Vrijheid van meningsuiting (art. 10)*

Dit artikel is een getrouwe weergave van art. 19 van de Universele Verklaring, met dien verstande, dat hieraan een lid is toegevoegd, waarin de gevallen worden opgesomd, waarbij deze rechten kunnen worden beknot.

10. *De vrijheid van vereniging en vergadering (art. 11)*

Dit artikel is een weergave van art. 20, lid 1, en art. 23, lid 4, van de Universele Verklaring van de V.N. In lid 2 worden uitzonderingen vermeld.

11. *Het recht op huwelijk (art. 12)*

Dit artikel, dat veel overeenkomst vertoont met art. 16 van de Universele Verklaring, is zeer kort geredigeerd.

12. *Recht op effectieve hulp (art. 13)*

In dit artikel wordt vermeld, dat iedereen, waarvan de rechten en vrijheden bij deze Conventie worden beschermd, recht heeft op effectieve hulp, indien deze rechten worden geschonden. Belangrijk is, dat deze bescherming ook geldt, indien de schending geschiedt door personen in de uitoefening van hun ambt.

TITEL II

In deze Titel wordt vermeld, dat voor de naleving van de Conventie worden ingesteld:

a. een Europese Commissie voor de Rechten van de Mens, hierna te noemen „de Commissie”;

b. een Europees Hof voor de Rechten van de Mens, hierna te noemen „het Hof”.

TITEL III

Deze Titel geeft een nauwkeurige omschrijving van de taak en werkzaamheden van de Commissie. Het aantal leden van de Commissie is gelijk aan het aantal Staten-leden van de Raad

van Europa (art. 20). De leden worden gekozen door het Comité van Ministers bij absolute meerderheid van stemmen uit een voordracht, opgemaakt door het Bureau van de Raadgevende Vergadering van de Raad van Europa (art. 21). De leden worden gekozen voor de duur van zes jaar en zijn herkiesbaar, met dien verstande, dat na de eerste verkiezing de taak van 7 leden na drie jaar een einde neemt (art. 22). De leden van de Commissie hebben zitting in de Commissie als individueel persoon (art. 23). Iedere mede-ondertekenaar van de Conventie kan door middel van de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa een vermeende overtreding voor de Commissie brengen (art. 24). Bovendien kan de Commissie ieder tot de Secretaris-Generaal gericht verzoek van natuurlijke personen of een groep van personen in behandeling nemen, mits de Staat, tegen wie de klacht is gericht, de competentie van de Commissie in dezen heeft erkend (art. 25). De Commissie zal deze bevoegdheid pas kunnen uitoefenen nadat 6 Staten-leden een dienovereenkomstige verklaring hebben afgelegd. Voor het standpunt van de Regering in dezen moge worden verwezen naar hetgeen in de inleiding hierover wordt gezegd.

Wat betreft het onderzoek van een klacht, bij de Commissie ingediend, wordt verder bepaald, dat de Commissie bij de behandeling hiervan overgaat tot een contradictoir onderzoek, zo nodig tot een enquête (art. 28). Zij tracht vervolgens een minnelijke schikking te treffen, waarvoor een sub-commissie wordt aangewezen (art. 29). Slaagt de Commissie hierin, dan wordt het rapport ter zake overhandigd aan de betrokken Staten, het Comité van Ministers en het Secretariaat-Generaal, zulks ter openbaarmaking (art. 30). Kan de Commissie echter geen oplossing tot stand brengen, dan wordt het rapport voorzien van eventuele voorstellen aan het Comité van Ministers en aan de betrokken Staten overgelegd, zonder dat tot openbaarmaking wordt overgegaan (art. 31).

Is de zaak vervolgens niet binnen drie maanden voorgelegd aan het Hof, dan beslist het Comité van Ministers met 2/3 meerderheid over de vraag of de Conventie geschonden is. Neemt de overtredende Staat niet de gewenste maatregelen, dan beslist het Comité van Ministers wat gedaan zal worden en maakt het rapport bekend. De beslissingen van het Comité van Ministers zijn bindend (art. 32).

TITEL IV

In deze Titel worden de bevoegdheid en de werkzaamheden van het Hof voor de Rechten van de Mens nader aangeduid. De leden van het Hof worden gekozen door de Raadgevende Vergadering bij meerderheid van stemmen uit een voordracht, opgemaakt door de Staten-leden, zulks voor de duur van negen jaar (art. 39). Deze rechters zijn herkiesbaar met dien verstande, dat de ambtstermijn van 4 leden afloopt na drie jaar en van 4 andere leden na zes jaar (art. 40). De voorzitter en de vice-voorzitter worden voor drie jaar door het Hof gekozen (art. 41). Voor het onderzoek van een aanhangig gemaakte zaak zal het Hof bestaan uit een kamer van 7 rechters. Ex officio zal hiervan deel uitmaken een rechter, die onderdaan is van de betrokken Staat of een door hem aan te wijzen plaatsvervanger (art. 43).

Wat de bevoegdheid van het Hof betreft, kunnen alleen de Commissie en de Regeringen der deelnemende landen een zaak bij het Hof aanhangig maken (art. 44). Wat betreft de inhoud van art. 46 in zake de aanvaarding van de verplichte rechtspraak van het Hof, moge worden verwezen naar hetgeen in de Inleiding werd opgemerkt.

Het Hof kan slechts een zaak behandelen, indien de Commissie gefaald heeft een minnelijke schikking te treffen, zulks binnen een termijn van drie maanden na overlegging van het rapport van de Commissie aan het Comité van Ministers (art. 47). Bij een meningsverschil over de competentie van het Hof beslist het Hof zelf (art. 49). Het Hof kan bij het nemen van beslissingen zo nodig aan de getroffen partij een billijke genoegdoening toekennen (art. 50).

De kosten van het Hof worden gedragen door de Raad van Europa. De uitspraak van het Hof is beslissend (art. 52).

TITEL V

In deze Titel worden nog enkele bijzonderheden, op de Conventie betrekking hebbende, nader geregeld. Zo wordt in art. 57 vermeld, dat iedere Hoge Verdragsluitende Partij op verzoek van de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa een uiteenzetting verschaft van de wijze, waarop haar nationaal recht de daadwerkelijke uitvoering waarborgt van iedere bepaling van dit Verdrag. In art. 60 wordt bepaald, dat de huidige Conventie geenszins zodanig geïnterpreteerd mag worden, dat zij inbreuk zou kunnen maken op de rechten van de mens, voor zover deze erkenning hebben gevonden in de wetten van de Verdragsstaten of in een andere internationale overeenkomst, waarbij zij partij zijn.

Voor wat betreft de bepaling van art. 63 moge worden verwezen naar hetgeen in de Inleiding werd gezegd. Vervolgens biedt art. 64 nog de mogelijkheid om bij de ratificatie zekere reserves te maken.

Tenslotte bepaalt art. 65, dat een Staten-lid, dat tot ratificatie is overgegaan, eerst na verloop van vijf jaren tot opzegging kan overgaan, terwijl art. 66 bepaalt, dat voor de inwerkingtreding van de onderhavige Conventie ten minste 10 ratificatie-oorkonden moeten zijn gedeponeed.

Additioneel Protocol, behorend bij de Conventie inzake de Bescherming van de Rechten van de Mens, en de Fundamentele Vrijheden

(Tractatenblad 1952, no. 80)

Zoals blijkt uit de Inleiding, besloot het Comité van Ministers tijdens de ondertekening van de Conventie enkele rechten, welke ter aanvulling van de Conventie door de Raadgevende

Vergadering waren voorgesteld, in een Additioneel Protocol te doen opnemen. Voor een nadere beschrijving van de inhoud en totstandkoming van dit Additioneel Protocol moge dan ook naar de Inleiding worden verwezen, waar hierop uitvoerig wordt ingegaan. In dit Protocol worden de volgende rechten geregeld:

1. het recht op eigendom (art. 1);
2. het recht op opvoeding en onderwijs (art. 2);
3. het recht op politieke vrijheid (art. 3).

De houding van de Regering met betrekking tot de inhoud van art. 4, handelende over de van-toepassing-verklaring van dit Protocol voor de overzeese gebiedsdelen, werd reeds in de Inleiding nader uiteengezet. Art. 6 bepaalt tenslotte, dat ook voor de inwerkingtreding van het Additioneel Protocol ten minste 10 ratificatie-oorkonden moeten zijn gedeponeed, zulks in overeenstemming met art. 66 van de Conventie.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
J. W. BEYEN.

De Minister zonder Portefeuille,
J. LUNS.

De Minister van Justitie,
L. A. DONKER.

De Minister van Overzeese Rijksdelen,
W. J. A. KERNKAMP.